

Eduardo Sánchez
cronista cultural

Novel·la negra ebrenca

Gastronomia, sexe i crim, a les lletres ebrenques

Que la gastronomia, el sexe i el crim van lligats en qualsevol novel·la negra que s'aprecie d'aquest gènere ho confirmen la multitud d'obres que, últimament, abarroten les llibreries. I si tenim en compte els temps que actualment estem vivint, no ens ha de sorprendre aquesta collita d'obres que els seus autors ens serveixen, imitant la vida. Les Terres de l'Ebre, afortunadament, no gaudeixen a la premsa de notícies sensacionals relacionades amb assassinats i altres bestieses, encara que, en ocasions, ens despertem amb assumptes bruts, com la droga, traficants de pa sucat amb oli, robatoris, atracaments, lladres enxampats per les forces de l'ordre, algun crim... En fi, que el món globalitzat en què vivim s'assembla a determinats barris, ciutats i països, com una cruel imitació del Xicagó dels anys vint americans. Afortunadament, també, quan aquests fets estan cuinats i preparats en el terreny literari amb ironia, sal i pebre, i si desperten la hilaritat del lector i fins i tot la simpatia, tot és més digerible, i quan a la gastronomia s'hi afegeixen dolçament unes gotes de sexe, podem cuinar un llibre exquisit amb tots els al·licients gastronòmics que faran que el cos ho agraeixi. Tot això ho dic perquè, recentment, han aparegut a l'Ebre tres llibres que ens parlen, precisament, del que acabo de dir, i curiosament escrits per tres rapitencs. Dos pertanyen al gènere negre, si bé són molt diferents en el seu plantejament; els llocs i les ciutats elegides pràcticament ubicades a la mateixa zona: la Tortosa de principis del segle XX, en el cas de Miquel Reverté, i Vinaròs, el Baix Maestrat i la Ràpita, en el de Víctor Canicio. El llibre de Manuel Julbe no és novel·la negra i sí un excel·lent tractat de gastronomia en què aquesta disciplina senyoreja en la multitud de relats, tots ells combinats amb elements amorosos i sexuals que fan despertar la gana i, sobretot, els sentits. Per tant, l'eclosió actual de gènere negre a Catalunya s'ha traslladat a l'Ebre per a oferir-nos els seus autors dues novel·les ben travades en les quals no falten els elements

—salvant les distàncies, això sí— que configuren les característiques essencials d'aquest gènere.

El congreso de los metagastrónomos, de Víctor Canicio, és una altra fenomenal aportació a la literatura ebrenca d'aquest rapitenc per devoció, vocació i ubicació. Tal com diu el seu títol, durant un congrés de gastronomia celebrat a Santa Margarita del Mar (*alter ego* de Vinaròs) hi ha una sèrie d'assassinats que alteren les reunions que van celebrar els seus congressistes. Alguns d'ells són sospitosos i el comisari de policia, Pepe Carvalho (homenatge a Manolo Vázquez Montalbán), els interrogarà un a un, mentre assistim a la recerca del perquè d'aquesta ciència anomenada metagastronomia en què els convidats discuteixen de cuina aportant-hi els seus sabers, carregats d'una alta cultura fàcilment digerible pel lector, mentre aquest assisteix bocabadat a com augmenten els seus coneixements sobre la cuina de Ferran Adrià (un altre homenatge prou conegut), condiments amb dosis de cianur, absenta, cicuta i estricnina. El final és sorprenent i la història, amb un estil desimbolt (és una novel·la molt amable) arrancarà més d'un somriure als lectors, ja que Víctor Canicio ha donat proves del seu saber a l'hora de la creació de personatges que es mouen en l'ambigüetat de la vida, mostrant-ne sempre el costat més divertit, humà i fantasiós. Acabo amb un passatge que dona pistes de com és aquesta obra:

"Para conmemorar esa diáspora y la destrucción de los dos templos, muchas comunidades de origen sefardí distribuidas por la Europa mediterránea, Asia Menor, el norte de África y América Latina aún preparan, el nueve del mes de av, Día de las Lamentaciones, la típica Judiada de las Siete Tribus, en la que se confunden, entre un hervor de ajos, cebollas, perejil, pimentón y poca sal, judías, alubias, habichuelas, frijoles, porotos, judihuelas y judiones."

- Eso tiene que saber a gloria divina —supuso Javier Suárez. Aunque se digiera con efectos sonoros."

Increïble però cert. Miquel Reverté ha debutat en la novel·la negra amb nota excel·lent. *Del roig de la memòria* narra la recerca d'un assassí en la Tortosa de principis del segle XX. L'inspector de policia Frederic Albert arriba a Tortosa procedent de Barcelona per ajudar la policia local a descobrir qui és aquell que a les nits i, aprofitant la foscor, es dedica amb una crueltat extrema a esbudellar dones, amb l'afegit que deixa les seves empremtes en forma de pintura a les parets i al costat dels cadàvers. Demanarà, també, l'ajut a un professor d'art, Jaume Solsona, director del Museu, i tots dos recorreran la Tortosa de l'estiu de 1900 a la recerca del culpable d'aquestes morts, i amb ells el lector, desconcertat com el mateix inspector, mentre assistim al despertar d'una ciutat en un nou segle amb el barri del Rastre, de Ferreries, del pont de la Cinta, del pont de Barques, dels carrers Sant Blai i Montcada, de la plaça de les Cols, del passeig de la Ribera... Miquel Reverté narra de forma extraordinària la vida d'aquella ciutat amb la dinàmica de la seva gent, preferentment la classe més humil i treballadora, i una ment transformatada, inspirada per uns assassinats ocorreguts a Londres temps enrere i un quadre del pintor Gustave Courbet que serveix de detonant per baixar a les clavegueres més profundes de l'ésser humà. Un cas difícil de resoldre, un final inesperat, portat amb habilitat, amb més d'un gir insospitat, per desembocar en un teló de fons amb una Tortosa angustiosa i alterada per una ment torturada i criminal. Un autèntic malson. Un inquietant viatge a les arrels de l'horror.

El tercer llibre, *De sabores y de amores*, és una obra excepcional dins el món més selecte de la gastronomia. El seu autor, Manuel Julbe, viatger impenitent, ha viscut en diferents llocs del planeta. Per tant, no ens ha d'estranyar que moltes cuines d'aquest món estiguen presents en el seu llibre. Una obra que va molt més enllà de la cuina pròpiament dita. M'explico: al llarg de la història, la gastronomia ha format un tàndem inseparable d'aquesta; per això no ens ha de sorprendre que molts plats

que mengem siguin una prolongació de la història d'altres països, d'altres cultures. Manuel Julbe ha sabut combinar perfectament tots els ingredients que ofereixen les diferents històries per posar al capdavant personatges reals i de ficció que viuen apassionadament les seves relacions, amoroses i sexuals la majoria, a la recerca de l'amor, que trobaran bé condimentat dintre dels fogons on es cuinen aquests relats. Un llibre altament emotiu, on el lector quedarà captivat de la immensa saviesa dels seus protagonistes i del sentit del gust, més gustós que mai. De Pablo Neruda a Rafael Alberti, de Grande Covián a Juan Mari Arzak, de Daniel Defoe a Bill Clinton, de Napoleó a Giscard d'Estaing, de Maquiavel a Julia Robert, de Guardiola a Pirri...

Heus ací, a tall d'exemple, un fragment corresponent al text de *Guimar, mujer noventayochista*, que fa referència a la Generació del 98:-

"De Unamuno sabía que era parco en la comida y en la bebida, casi un asceta, y que su dolor anímico por España era más bien una fimosos que le provocaba un sentimiento trágico de la vida; poco dado a los placeres de la mesa era Azorín, seguramente motivado por sus primeros años ácratas, y después por su preocupación estilística."

Valle, don Ramón, era más cachondo; no le hacía ascos a un buen lacón con grelos y apreciaba los ribeiros tintos y, a la más mínima, se iba de putas con su homónimo Gómez de la Serna, a quien le gustaba la cocina francesa y el champán. Lo común a la mayoría de los integrantes de este grupo de fin de siglo era su animadversión al popular garbanzo. Parecía que le habían jurado odio eterno a esta sencilla y proteínica leguminosa digna de Cicerón, y con la que insultaban a Galdós tratándolo de garbancero".

En definitiva, tres obres que ja formen part de la literatura ebrenca, amb molta qualitat literària i en les quals la bona cuina, l'intriga, el desassossec i els suspens estan garantits. Desitjo als lectors un bon profit literari i una millor digestió, malgrat els assassins, els cossos esbudellats, la sang i el veri.